

PASOLINI, ITALIJANSKI ZLOČIN

PASOLINI,
UN DELITTO ITALIANO



režija: Marco Tullio Giordana
scenarij: Sandro Petraglia,
Stefano Rulli, Marco Tullio Giordana,
po knjigi Vita di Pasolini Enza Siciliana
fotografija: Franco Lecca
glasba: Ennio Morricone
igrajo: Carlo de Filippi,
Nicoletta Braschi, Toni Bertorelli,
Andrea Occhipinti, Victor Cavallo

Italija, 99 minut

Grob Pier Paola Pasolinija v Casarsi se na videz ne razlikuje bistveno od drugih — mogoče je namenoma še bolj anonimen kot ostale grobnice tega majhnega furlanskega kraja. Arhitekt (Gino Valle) ga je zasnoval tako, da je na plošči z imeni P. P. Pasolinija in njegove matere (!), prilepljeni na zemljo, obe brez križa (!), potegnil ozko črto, ki preči potko ob grobu. Ta komaj vidna poteza, ta zareza in hkrati črta, je videti kot tista vrstica, ki jo mularija nastavi mimo dočemu zato, da bi se spotaknil ob njej. Ali ni Pasolini sam nastavljal tovrstnih preprek celo svoje življenje in — ali niso, na drugi strani, drugi njemu nastavljali zank zato, ker jih je preveč vznemirjal? Konec koncev je preživel 33 sodnih procesov. Ni pa preživel zadnjega, tistega, kjer mu je sodil morilec.

Toda še vedno lahko govorimo o morilcu, o »žabi« Pelosiju, sedemnajstletnemu fantu, ki se je tisto noč odpeljal iz Stazoine Termini s Pier Paolom Pasolinijem proti Ostiju. Že takrat, pred dvajsetimi leti, ko je prišlo do gnusnega uboja, so v možnost, da gre le za enega zločinca, podvomili. Ali je mogoče, da slaboten fantič povzroči take rane, kaj rane, masaker, ko pa vemo, da je bil Pasolini športnik in žilav (v dvojnem pomenu besede) človek. Pelosi je takrat umor priznal, saj bi mu v primeru, da bi imenoval soudeležence, sodili na drugem sodišču; tam ga ne bi obravnavali kot mla doletnika, kar pa bi pomenilo povsem drugačno in hujšo kazn. Marco Tullio Gior-

dana, sicer tudi pisec knjige o smrti Pier Paola Pasolinija, v celovečercu Pasolini, italijanski zločin analizira celoten potek preiskave Pasolinijeve smrti. Scenarij tako rekoč pridela iz sodnih spisov — in s pomočjo sedaj izgovorjenih pričevanj ljudi, ki so takrat obnemeli ali pa so morali umakniti dokaze za to, da Pasolini ni ubil le Pelosi. Sodbe sicer ne izreče nikomur drugemu, saj jo lahko pripišemo komurkoli: Pasolinijevim »prijateljem« iz borgat, osebnim obračunom, oblastem, fašistom, nacionalistom; skratka, tista vrstica, ki jo je nastavljal Pasolini, ali tisti zid, ki so ga nastavljali drugi njemu, je bil obči.

Pustimo ob strani vprašanje, koliko so se družbene razmere v Italiji v zadnjih letih spremenile, pozabimo na današnjo demokracijo in domnevno neodvisnost sodstva, na katero prisega avtor filma, češ da šele danes lahko v Italiji obračunavajo s preteklostjo (film je nenazadnje dobil nagrado italijanskega senata). Dejstvo je, da Pasolini predstavlja moment nelagodja italijanske zavesti in da ta zavest — s prvim dnem po njegovi smrti — nenehno uprizarja pranje vesti. Rehabilitacijo, s katero vsaj nekaj pridobi. Tudi Marco Tullio Giordana naj bi. Dobro, pomagal je pri ponovnem odpiranju dosjeja tega zločina; proces so dejansko obnovili. Toda na filmskem področju je zgolj uprizoril spektakel, ki s prevezo pietetnega iskanja krivca zagreši kopico Pasoliniju zagotovo nikoli vsečnih potez. Lahko film, ki kombinira arhivo in dokument takratnih reportaž, menj in muzealij, cepiš na fikcijo, če te cepitve ne opravi distančni pogled, ki ga poznamo recimo iz **JFK**? Nevarno. V Italijanskem zločinu še posebej nevarno. Sicer pa razčlenimo naslov: je to zločin *a la italiana*, torej deželi nekaj imanentnega, domačega mogoče iz Sicilije? Je to zločin Italije, naroda? In če je, kje je potem Pasolini? Točno to. Pasolini umanjka. In res, ko sem režiserja vprašala o možnosti (večkrat napovedane) Pasolinijeve avtodestrukcije, o njegovem obsesivnem videnju lastne smrti, če ne kar vpitju po njej, oziroma po žrtvovanju (Pasolini je bil determiniran s krščanstvom, absolutno pa je zavračal cerkev kot institucijo), je ostal nem. Zanimal ga je namreč le zločin; in to je na žalost tudi problem tega filma.

KOLO

XICHLÔ / CYCLO

režija: Tran Anh Hung

scenarij: Tran Anh Hung

fotografija: Benoît Delhomme

glasba: Tôn Thất Tiết

igrajo: Le Van Loc, Tony Leung Chiu-Wai, Tran Nu Yên Khê, Nguyen Nhu Quynh

Vietnam, Francija, 120 minut



Vonj po zeleni papaji (*L'odeur de la papaye verte*, 1993), s katerim si je Tran Anh Hung v Cannesu '93 pridobil Zlato kamero, kasneje pa še Cezarja in nominacijo za Oskarja, je bil tako čist, bressonovsko asketski in s tišino zgovoren, da je v dvorano dejansko prinesel vonj papaje in hrepenenje, ki ga lahko sproži le najboljša melodrama.

Drugi film je vedno težji, še posebej po tako glamuroznem debiju. **Kolo** (*Xichlô*) je film, s katerim Hung izenači probleme azijskega-vietnamskega suburbanega miljeja z ameriško-evropsko kriminalno realnostjo, češ — pogledajte, kaj ste zapustili za seboj: brezposelnost, prostitucijo, drogo, depresijo, agresivno brisanje tradicije in cepljenje zgolj na brezobzirnata pravila ameriških velemestnih džungel. Ko mladeniču, ki se preživlja s taksi kolesom, ukradejo delovno orodje, se začne preživljati s kriminalom,

njegova sestra pa s prostitucijo. Na koncu se sicer spreobrneta, toda s pomočjo filmskega manierističnega artizma slike, ki jo prebadajo konfuzne metafore pesniške nadgradnje. In prav na to se je očitno ujela žirija — na artifično meditacijo, na upravičevanje družbene kritike z artistično nadgradnjo (samomorilska želja obupanca, videna s personificiranim ubojem ribice v akvariju, bodyartistični happening z basanjem ribice v usta, šivane pripovedi z literarnimi citati...). Toda kritiška elita, povzeta v žiriji, ki jo pač vedno usmerja tudi politična kinematografska diplomacija, se je ujela še na imperativ usklajevanja sporov med Evropo in ZDA. To je že preverjen beneški recept, s katerim vedno pridobiva tretji: Azija. Toda le na videz, kajti **Kolo** ni zgolj vietnamski film, temveč za njim stoji cela brigada evropskih producentov, še posebej pa Francija, ki je Tran Anh Hunga tudi izsolala.